

Znane i nieznane

*Przewodnik po rowerowym szlaku
im. Karola Brzostowskiego*

Rozpoczynając rowerową podróż po szlaku turystycznym im. Karola Brzostowskiego, trzeba wiedzieć kim był ten wielki Polak. Urodził się on w 1796 roku na Wileńszczyźnie w arystokratycznej rodzinie o bardzo silnych tradycjach patriotycznych. Hrabia Karol Brzostowski był przyjacielem i obrońcą ludu, wynalazcą i reformatorem, myślą i działaniem wyprzedził swoją epokę. Po ukończeniu kariery wojskowej zamieszkał w dworcu w Cisowie. Właśnie w tym okresie hrabia najbardziej zasłużył się ziemi sztabińskiej. W roku 1824 r. w swoich dobrach zniósł pańszczyznę. Jednym z etapów jego działalności było stworzenie samorządu wiejskiego i systemu instytucji socjalnych, takich jak: szkolnictwo i opieka lekarska. Upowszechniał pozytywne normy postępowania: walczył z pijaństwem, bezrobociem i przestępczością na wsi. Nauczył okolicznych chłopów nowych upraw, zmodernizował sztabińską wieś.

Sam był pomysłodawcą wielu urządzeń mechanicznych zastosowanych w rolnictwie, takich jak dojarka czy wirówka do mleka. Największym osiągnięciem gospodarczym Brzostowskiego była huta szkła i metalu, jedna z najnowocześniejszych w Królestwie Polskim i Rosji. Świadectwem kunsztu zakładów metalurgicznych Karola Brzostowskiego są liczne nagrobki i krzyże żeliwne znajdujące się na okolicznych cmentarzach.

Pomnik Karola hr. Brzostowskiego w Sztabinie

Krasnybór

Kościół p.w. Najświętszej Marii Panny w Krasnymborze to perła architektury Podlasia

Jednym z najciekawszych miejsc na szlaku im. Karola Brzostowskiego jest wieś Krasnybór, z którą wiąże się ciekawa historia, wyjątkowe zabytki i niezapomniane krajobrazy. Miejscowość założyli w XVI wieku Chreptowiczowie - przodkowie Karola hr. Brzostowskiego. Perłą Krasnegoboru jest kościółek p.w. Najświętszej Marii Panny. Jest to jedna z najstarszych murowanych budowli na Podlasiu. Wybudowany został na przełomie XVI i XVII wieku. Od wielu wieków Sanktuarium Maryjne w Krasnymborze jest miejscem pielgrzymek pątników, których przyciąga tu cudowny obraz Matki Bożej Krasnoborskiej. We wrześniu 2001 roku odbyła się uroczysta koronacja tego cudownego wizerunku przez Jana Pawła II, podczas jego wizyty w Elku.

W Krasnymborze na cmentarzu przy kościele parafialnym Św. Rocha znajduje się piękny pomnik nagrobny Wiktorii Rymaszewskiej - przyjaciółki Karola Brzostowskiego, który to hrabia odlał własnoręcznie.

Kościół p.w. Św. Rocha w Krasnymborze

Nagrobek Wiktorii Rymaszewskiej

Obraz Matki Boskiej Krasnoborskiej

Sztabin

Popiersie Joachima Litawora Chreptowicza przodka, Karola hr. Brzostowskiego

Plaża gminna w Sztabinie - początek szlaku

Elementy miejscowego folkloru eksponowane w Regionalnej Izbie Ziemi Sztabińskiej

Neogotycki kościół p.w. Św. Jakuba w Sztabinie.

Szlak rowerowy bierze swój początek w Sztabinie, przy plaży nad rzeką Biebrzą. Zanim wsiądziecie na rowery, zachęcamy do odwiedzenia Izby Regionalnej Ziemi Sztabińskiej im. Romana Gębicza, mieszczącej się przy Placu Karola Brzostowskiego 8. W izbie znajdują się eksponaty stanowiące dorobek kultury materialnej obecnych i poprzednich pokoleń Gminy Sztabin, mające nawet 200 lat i więcej. Jednymi z najciekawszych są krzyże i płyty nagrobne z czasów hrabiego Brzostowskiego wykonane w Hucie Sztabińskiej oraz fabryce maszyn i narzędzi rolniczych.

Budynek Izby zlokalizowany jest tuż obok neogotyckiego kościoła parafialnego zbudowanego na początku XX wieku, który na stałe wpisał się w krajobraz kulturalno - historyczny Gminy Sztabin. Z kościołem tym wiążą się tragiczne wydarzenia z I i II wojny światowej. Został on dwukrotnie zniszczony podczas działań wojennych.

W obrębie kościoła znajduje się grób ks. Rólkowskiego budowniczego kościoła oraz popiersie Joachima Chreptowicza, przodka Karola Brzostowskiego. Na przeciwko kościoła jest park, w którym znajduje się pomnik Karola hr. Brzostowskiego oraz kamień upamiętniający akcję zbrojną Armii Krajowej przeciwko okupantowi niemieckiemu.

Janówek - Huta - Podcisówek

Następnym etapem szlaku jest wieś Janówek. Szlak jest czytelnie oznakowany i na pewno nie będzie problemu z jego pokonaniem. Charakterystycznym elementem tego odcinka są liczne kapliczki i krzyże przydrożne. Po opuszczeniu Janówka, przez około 10 km trasa biegnie lasem, aż do wsi Huta. To właśnie w tej miejscowości znajdowały się zakłady hutnicze Karola Brzostowskiego. Etnograficzną pamiątką po działalności hrabiego Brzostowskiego są niemiecko brzmiące nazwiska mieszkańców wsi. Są oni potomkami fabrykantów sprowadzonych tu przez hrabiego z Prus. W tej części szlaku ciągle towarzyszy nam krajobraz typowy dla sztabskiej wsi. Za Hutą szlak biegnie przez piękny las, który jest początkiem Puszczy Augustowskiej. Słynie ona z obfitości darów lasu. Grzybobranie czy zbiór jagód mogą stanowić doskonale urozmaicenie podczas rowerowej wycieczki.

Następnym etapem trasy są wsie Podcisówek i Cisów z zespołem dworskim, w którym żył i pracował Karol Brzostowski. W Podcisówku szlak przecina drogę krajową nr 8, skąd prosto udajemy się w stronę wsi Krylatka oddalanej o ok. 2,5 km.

Okoliczne lasy słyną z bogactwa przyrody

Przebieg szlaku rowerowego im. Karola Brzostowskiego

Punkty użyteczności publicznej

Urząd Gminy Sztabin

ul. Augustowska 53

16-310 Sztabin

Tel/fax: 0876439750

www.sztabin.ug.gov.pl

ugsztabin@sztabin.ug.gov.pl

Zespół Szkół Samorządowych w Sztabinie,

ul. Augustowska 82

16-310 Sztabin

Tel/fax: 087 6412033

Zespół Szkół Samorządowych w Krasnymborze

Krasnybór 59

16-310 Sztabin

Tel/fax: 087 6414004

Szkoła Podstawowa w Jaziewie

Jaziewo 31

16-310 Sztabin

Tel/ fax: 0876413026

Szkoła Podstawowa w Jaminach

Jaminy 25

16-310 Sztabin

Tel/fax: 0876413004

Gminna Biblioteka Publiczna

Plac Karola Brzostowskiego 8

16-310 Sztabin

(0-87) 641-20-69

Regionalna Izba Pamięci Ziemi Sztabińskiej im.

Romana Gębicza

Plac Karola Brzostowskiego 8

16-310 Sztabin

Gminny Ośrodek Kultury

ul. Kościuszki 10

16-310 Sztabin

Tel/fax: 0876412168

Poczta

ul. Augustowska 60

16-310 Sztabin

Tel/fax: 0876412048

Miejsce na wypoczynek przy wjeździe do rezerwatu „Kości Rynek”

— Przebieg szlaku

Szlak oznaczony jest w terenie znakami umieszczonymi na słupkach lub wymalowanymi na przydrożnych drzewach. Jego długość to 44,3km.

Tablice informacyjne zawierające mapę szlaku znajdują się w parku w Sztabinie, Krasnymborze oraz w osadzie leśnej Wilkownia.

„Agroturystyka nad Biebrzą”

Przebywając w Sztabinie można również skorzystać z bogatej oferty jaką dysponuje miejscowy rynek turystyczny. Właściciele kwatery agroturystycznej „Agroturystyka nad Biebrzą” proponują pokoje gościnne, domki wczasowe, pola namiotowe, noclegi na tratwach, spływy kajakowe, rajdy rowerowe, przejażdżki konne. Znajduje się tu również punkt informacji turystycznej oraz wypożyczalnia sprzętu turystycznego.

„Agroturystyka nad Biebrzą”
ul. Pólna 50, Sztabin

Skorzystać można również ze zorganizowanych wycieczek m.in. po Szlaku Karola Brzostowskiego

Zanim wsiądziesz na rower spłyn kajakiem, bądź tratwą

Rzeka Biebrza

Krylatka - „Leśny Dworek”

W „Leśnym Dworku” można uzyskać pomoc w organizowaniu wycieczek rowerowych po całej Suwalszczyźnie

Kwatera agroturystyczna „Leśny Dworek” Krylatka 4

Ten etap szlaku to przede wszystkim czyste powietrze, piękne krajobrazy oraz dziewicze tereny leśne. W lesie dominują stare sosny, świerki, bagienne brzozy, olszyny oraz modrzewie i wiąz. W Krylatce znajduje się kwatera agroturystyczna „Leśny Dworek”. Miejsce to swą ofertą kusi miłośników ciszy, spokoju i czystego powietrza, ale także smakoszy kuchni regionalnej i wielbicieli konnych wycieczek po lesie. „Leśny Dworek” to idealne miejsce do obserwacji ptaków.

Las w okolicy Krylatki

Dwór hrabiego Brzostowskiego.

Zespół dworski w Cisowie - widok od strony wschodniej

W roku 1850 dla potrzeb lokalnych uruchomiono jako pierwszy w Polsce telegraf elektromagnetyczny. Hrabia był uczestnikiem Powstania Listopadowego. Za zasługi w bitwie pod Ostrołęką został odznaczony krzyżem *Virtuti Militari*.

Karol hr. Brzostowski zmarł w 1854 roku, w Paryżu. Cały swój majątek zapisał w testamencie swym poddanym jako współnecie. W ten właśnie sposób powstała Fundacja Sztabińska. Jej fundusze przeznaczone były na cele społeczne.

Z okazji 150 rocznicy śmierci tego wielkiego Polaka rok 2004, Marszałek Województwa Podlaskiego ogłosił Rokiem Karola Brzostowskiego na Podlasiu. W tymże roku w wyniku działań Urzędu Gminy Sztabin, we współpracy z Suwalską Izbą Rolniczo - Turystyczną opracowany został w ramach Zintegrowanego Systemu Szlaków Rowerowych Suwalszczyzny Szlak rowerowy im. Karola Brzostowskiego.

Puszcza Augustowska rezerwat Kozi Rynek

Szlak im. Karola Brzostowskiego to trasa rowerowa biegnąca przede wszystkim traktami leśnymi Puszczy Augustowskiej. Łączy on elementy folkloru północnego Podlasia z piękną przyrodą. Ostatni odcinek szlaku przebiega przez wieś Balinka położoną wśród gęstych lasów oraz rezerwat „Kozi Rynek”. Jest to jedna z najpiękniejszych części Puszczy Augustowskiej, która urzeka bogactwem nienaruszonej przez człowieka przyrody. Większość powierzchni rezerwatu zajmują olsy i łągi jesionowo olszowe, znajdujące się na zabagnionym terenie. Jest to charakterystyczny krajobraz pierwotnej puszczy. Zamieszkują go liczne gatunki zwierząt: łosie, jelenie, sarny, dziki, wilki, kuny, borsuki i lisy. Jednym z najciekawszych gatunków fauny jest bocian czarny. Rezerwat „Kozi Rynek” był miejscem działań niepodległościowych narodu polskiego. Na tym terenie znajdują się mogiły powstańców z 1863 roku. Rozegrała się tu bitwa wojsk powstańczych z oddziałami carskimi. Wojskami Polakami dowodził pułkownik Józef Konstanty Ramontowski. W 1943 roku miało tu miejsce starcie oddziału Armii Krajowej z Niemcami.

Ostatnim etapem szlaku jest osada leśna Wilkownia, w której znajduje się kwatera agroturystyczna „Leśniczówka - Kozi Rynek”. Strudzeni rowerzyści znajdą tu oazę spokojnego wypoczynku i smaku regionalnej kuchni wśród ostępów Puszczy Augustowskiej.

Leśne ostępy Puszczy Augustowskiej

Bagna w rezerwacie „Kozi Rynek”

Pomnik poświęcony żołnierzom Armii Krajowej w rezerwacie „Kozi Rynek”

Wykaz kwater agroturystycznych znajdujących się na terenie Gminy Sztabin

„Leśniczówka Kozi Rynek”

Elwira Wasilewska
Wilkownia 2, 16-310 Sztabin,
tel./fax (0-87) 641-40-45
www.bagna-biebrzanskie.kreo.pl

„Agroturystyka nad Biebrzą”

Jadwiga i Bogdan Siebiedzińscy
ul. Polna 50, 16-310 Sztabin
tel./fax (0-87) 64-12-179
tel. kom. 0-603-225-100
e-mail: agroturbiebrza@interia.pl
www.agroturbiebrza.prv.pl

„Masz to w Polsce”

Elżbieta Szyc
Karoliny 9, 16-310 Sztabin
tel. /0-87/ 641 2334
email: agrokaroliny@interia.pl

„Agrowczasy”

Grażyna i Wiesław Polkowscy
Kopytkowo 5, 16-310 Sztabin
tel. (0-87) 641-30-20
tel. kom. 0-505-652-956

„U Marysi”

Aleksander Godlewski
Jaziewo 42, 16-310 Sztabin
tel. (0-87) 641-30-26
e-mail: belfer7@wp.pl
www.strony.wp.pl/wp/biebrza1

„Domek na wsi”

Kwiatkowska Kamilla
ul Sportowa 12, 16-310 Sztabin
tel. (0-87) 641-22-03
Tel. kom: 0-606-230-091
e-mail: sportowa12@interia.pl
www.domek-na-wsi.kreo.pl

„Dworek na końcu świata”

Krystyna i Adam Raczkowscy
Kopytkowo 4, 16-310 Sztabin,
tel. (0-87) 643-54-68
tel. kom. 0-600-273-051
Www.rumcajs.fr.pl

Paul Czesław

Krasnoborki 46, 16-310 Sztabin
tel. /0-87/ 641-24-22
tel. kom. 0-608-101-859
e-mail: smolany@augustownet.com.pl

„Domek pod lasem”

Zofia Gorlewska
Cisów 1, 16-310 Sztabin
tel. (0-87) 641-22-16

„Agroturystyka nad Biebrzą”

Chodorowski Artur
Czarniewo 10, 16-300 Sztabin
tel. (0-87) 64-13-035,
tel. kom. 502-024-031

„Leśny dworek”

Małgorzata Ostapowicz
Krylatka 4
16 - 310 Sztabin
tel. 512-479-870
e-mail: malgorzata.ostapowicz@op.pl
www.lesnydworek.su.pl

„Leśne Zacisze”

Adam Janewicz
Sosnowo 1a, 16-310 Sztabin
tel.087 641 31 54
kom. 0694579718
www.lesne.zacisze.wbpark.pl

Urząd Gminy Sztabin
ul. Augustowska 53
16-310 Sztabin
Tel/fax:0876439750
www.sztabin.ug.gov.pl
ugsztabin@sztabin.ug.gov.pl

Przewodnik zrealizowano w ramach
Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów
Wiejskich w ramach Pilotarzewego Programu
LEADER + Schemat II.

Opracowanie tekstowe i graficzne: Krzysztof
Gradkowski

Zdjęcia: Janusz Lotkowski, Jadwiga
Siebiedzińska, Małgorzata Ostapowicz,
Krzysztof Gradkowski, Czesław Maciejewski,
uczestnicy konkursu „Gmina Sztabin w
czterech porach roku”

Wydawnictwo: Panorama s.c.